18. 4. 2012

ID: 82240

Odkládací podmínka

Nelze považovat za záměrné a neoprávněné zmaření odkládací podmínky jednání, se kterým byla druhá smluvní strana srozuměna a k němuž dala svůj souhlas. Takové jednání není svévolným jednáním narušujícím důvěru druhé smluvní strany v řádné naplnění uzavřené smlouvy a není tedy ani jednáním, které by bylo třeba sankcionovat způsobem předvídaným v § 36 odst. 3 obč. zák.

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp.zn.29 Cdo 3661/2010, ze dne 25.1.2012)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v právní věci žalobkyně společnosti I. V. M., spol. s r. o., se sídlem ve V.M., zastoupené Mgr. Bc. D.M., advokátem se sídlem v P., proti žalované společnosti ČKD E., a. s., se sídlem v P., zastoupené JUDr. T. H., advokátem se sídlem v P., o zaplacení 60,000.000,- Kč s příslušenstvím, vedené u Městského soudu v Praze pod sp. zn. 51 Cm 131/2005, o dovolání žalobkyně proti rozsudku Vrchního soudu v Praze ze dne 7. června 2010, č. j. 8 Cmo 133/2009-328, tak, že dovolání se zamítá.

Z odůvodnění:

Napadeným rozsudkem potvrdil odvolací soud rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 9. prosince 2008, č. j. 51 Cm 131/2005-220, ve znění usnesení ze dne 28. ledna 2009, č. j. 51 Cm 131/2005-229 a usnesení ze dne 28. ledna 2009, č. j. 51 Cm 131/2005-231, jímž soud prvního stupně zamítl žalobu o zaplacení 60,000.000,- Kč s příslušenstvím a uložil žalobkyni zaplatit náhradu nákladů řízení (výrok I.) a uložil žalobkyni zaplatit žalované náhradu nákladů odvolacího řízení (výrok II.).

Vyšel přitom z toho, že:

1) Dne 15. ledna 2004 uzavřely právní předchůdkyně žalobkyně a žalovaná inominátní smlouvu (dále jen „inominátní smlouva“).
2) V článku 1 odst. 1 inominátní smlouvy bylo uvedeno, že žalovaná má zájem odkoupit akcie společnosti ČKD PRAHA HOLDING, a. s. (dále jen „společnost ČKD“).
3) V článku 2 odst. 1 inominátní smlouvy se žalovaná zavázala, že poté, co získá akcie společnosti ČKD (dále jen „akcie“), zajistí z titulu svého majoritního majetkového podílu ve společnosti ČKD, aby mezi společností ČKD a žalobkyní byla uzavřena mandátní smlouva specifikovaná v článku 3 (vymáhání pohledávek společnosti ČKD žalobkyní za úplatu).
4) V článku 4 inominátní smlouvy nazvaném „povinnost mlčenlivosti“, se smluvní strany dohodly na tom, že všechny informace, o nichž se dozvědí v rámci smluvního vztahu založeného touto smlouvou, jsou informacemi přísně důvěrnými. Každá smluvní strana se proto zavázala, že

- během trvání právního vztahu založeného touto smlouvou a též během tří let po jeho ukončení bude uchovávat v důvěrnosti jakékoliv informace získané v souvislosti s uzavřením této smlouvy a trváním vztahu touto smlouvou založeného,
- zabezpečí, že jakákoliv třetí strana, které budou po dohodě smluvních stran této smlouvy takové informace zpřístupněny, dodrží závazek mlčenlivosti ve smyslu tohoto ustanovení.

5) V článku 5 inominátní smlouvy nazvaném „smluvní pokuta“ se smluvní strany dohodly, že poruší-li kterákoliv smluvní strana povinnost mlčenlivosti podle článku 4, bude povinna zaplatit druhé smluvní

straně smluvní pokutu ve výši 10,000.000,- Kč (odstavec 1), a že nesplní-li žalovaná svůj závazek podle článku 2 odst. 1, ač nabude akcie, zavazuje se žalobkyni zaplatit smluvní pokutu ve výši 50,000.000,- Kč (odstavec 3).
6) Podle článku 6 inominátní smlouvy se tato smlouva ruší, nestane-li se žalovaná majitelem akcií nejpozději do 30. září 2004.
7) Dne 15. ledna 2004 uzavřely právní předchůdkyně žalobkyně a žalovaná mandátní smlouvu (dále jen „mandátní smlouva“), kterou se právní předchůdkyně žalobkyně zavázala za úplatu zařídit pro žalovanou obchodní záležitost spočívající v organizačním a finančním poradenství ve výběrovém řízení na prodej akcií.
8) Dne 20. února 2004 byla mezi právní předchůdkyní žalobkyně, žalovanou a dceřinou společností žalované - společností FITE-DV, a. s., (dále jen „dceřiná společnost“), uzavřena trojstranná smlouva o převodu práv a povinností z mandátní smlouvy. Na základě této smlouvy vstoupila dceřiná společnost místo žalované do práv a povinností mandanta. V článku 2 odst. 2 vyslovila žalobkyně s postoupením veškerých práv a povinností z mandátní smlouvy souhlas. Důvodem uzavření této smlouvy byla podle článku 2 odst. 1 mimo jiné skutečnost, že žalovaná neměla zájem nadále se účastnit výběrového řízení na prodej akcií a že dceřiná společnost měla zájem do výběrového řízení vstoupit.

Na takto ustaveném základě odvolací soud uzavřel, že uplatněné právo na smluvní pokutu ve výši 50,000.000,- Kč žalobkyni nevzniklo, neboť žalovaná neporušila svůj závazek spočívající v zajištění uzavření smlouvy o vymáhání pohledávek, když povinnost splnit tento závazek byla vázána na předchozí nabytí akcií žalovanou, k čemuž nedošlo.

Stejně tak dospěl odvolací soud k závěru, že nejsou naplněny předpoklady pro přiznání smluvní pokuty ve výši 10,000.000,- Kč za porušení povinnosti mlčenlivosti žalovanou, neboť ta dopadá pouze na důvěrné informace, které smluvní strana této smlouvy získala od druhé smluvní strany v rámci existujícího smluvního vztahu založeného inominátní smlouvou a nikoli na skutečnosti, jež jsou samotným obsahem inominátní smlouvy.

Proti rozhodnutí odvolacího soudu podala žalobkyně dovolání, v němž co do jeho přípustnosti odkázala na ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) občanského soudního řádu (dále jen „o. s. ř.“), co do důvodu na ustanovení § 241a odst. 2 písm. a) a b) o. s. ř.

Dovolatelka namítá, že žalovaná nabyla akcie prostřednictvím jí 100 % ovládané dceřiné společnosti, neboť v průběhu výběrového řízení na prodej akcií došlo k výměně zájemců o nákup těchto akcií, když za žalovanou vstoupila na její místo jí ovládaná dceřiná společnost. Žalovaná porušila inominátní smlouvu tím, že nezajistila prostřednictvím jí ovládané společnosti uzavření mandátní smlouvy na vymáhání pohledávek. Závěr odvolacího soudu, že nedošlo k naplnění podmínek inominátní smlouvy, když se žalovaná nestala vlastníkem akcií, zcela popírá logiku vztahů propojených (ovládajících a ovládaných) osob a je nesprávný. Odkazuje přitom i na závěry rozhodnutí Evropského soudního dvora ve věci C-454/06.

Dovolatelka předkládá otázku zásadního právního významu, zda lze jednání osob smluvní straně blízkých nebo jí ovládaných, popř. jiného subjektu, který je osobou jednající se smluvní stranou ve shodě ve smyslu § 66b obchodního zákoníku (dále jen „obch. zák.“) nebo osobou jednající na příkaz smluvní strany nebo v její prospěch, považovat za jednání této smluvní strany a zda je toto jednání jí plně přičitatelné.

Dále odvolacímu soudu vytýká, že se vůbec nezabýval tím, že žalovaná „záměrně zmařila odkládací podmínku“ spočívající v nabytí akcií tím, že vystoupila z výběrového řízení na prodej akcií. Záměrným zmařením odkládací podmínky se dle názoru dovolatelky stal závazek zajistit uzavření mandátní smlouvy podle § 36 odst. 3 občanského zákoníku (dále jen „obč. zák.“) nepodmíněným. Dovolatelka proto předkládá k řešení dovolacímu soudu otázku, zda se sjednaný závazek stane

nepodmíněným ve smyslu ustanovení § 36 odst. 3 obč. zák. i za situace, kdy smluvní strana, které by bylo na újmu zmaření odkládací podmínky sjednaného závazku, věděla nebo dala souhlas ke skutečnosti, jež představuje zmaření odkládací podmínky.

Za nesprávný považuje dovolatelka závěr odvolacího soudu, že povinnost mlčenlivosti žalovaná neporušila tím, že zpřístupnila obsah inominátní smlouvy dceřiné společnosti, když podle ujednání se povinnost mlčenlivosti nevztahovala na její obsah. Dovolatelka se domnívá, že inominátní smlouva sama o sobě obsahuje natolik přesné a podstatné informace, že po zveřejnění nakonec znamenaly znemožnění naplnění závazků z této smlouvy. V této souvislosti předkládá právní otázku, zda lze pokládat porušení sjednané povinnosti mlčenlivosti za souladné s právním řádem jen z toho důvodu, že tímto jednáním osoba zavázaná povinností mlčenlivosti umožňuje třetí osobě splnit její právní povinnost jednat s péčí řádného hospodáře.

Vady řízení, které mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, shledává dovolatelka v tom, že se odvolací soud v napadeném rozhodnutí nevypořádal se všemi argumenty, které uplatnila v odvolání, zejména se nevyjádřil k jejím právním názorům ohledně jednání žalované a její dceřiné společnosti a otázky vědomosti a souhlasu se zmařením odkládací podmínky. Odvolací soud dále podle dovolatelky řádně neodůvodnil své závěry a zatížil tak své rozhodnutí vadou spočívající v jeho nepřezkoumatelnosti.

Proto dovolatelka navrhuje, aby dovolací soud napadené rozhodnutí odvolacího soudu zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

Žalovaná se ve vyjádření k dovolání plně ztotožňuje s odůvodněním odvolacího soudu, na jehož podporu předkládá obsáhlou argumentaci.

Dovolání je přípustné podle § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř., a to k vyřešení otázek, zda lze v důsledku naplnění podmínek jednání ve shodě podle § 66b obch. zák. přičítat jednání ovládané osoby ovládající osobě a zda jde o záměrné zmaření podmínky podle § 36 odst. 3 obč. zák., jestliže smluvní strana, které je zmaření podmínky na újmu, dala souhlas ke skutečnosti, jež představuje zmaření podmínky.

I. K povinnosti mlčenlivosti

Dovolatelkou zpochybněné právní závěry, které odvolací soud učinil při výkladu konkrétního právního úkonu (inominátní smlouvy) ohledně porušení konkrétních povinností z ní vyplývajících, postrádají potřebný judikatorní přesah, když jsou významné právě a jen pro projednávanou věc (k tomu srov. např. důvody rozhodnutí uveřejněného pod číslem 48/2006 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek). Výklad sporného právního úkonu, jak jej provedl odvolací soud, přitom Nejvyšší soud neshledává ani rozporným s hmotným právem (srov. § 37 odst. 3 obč. zák.), když plně respektuje zásady výkladu právních úkonů určené ustanoveními § 35 odst. 2 občanského zákoníku a § 266 obchodního zákoníku a formulované např. v důvodech rozhodnutí uveřejněného pod číslem 35/2001 Sbírky soudního rozhodnutí a stanovisek a v nálezu Ústavního soudu ze dne 14. dubna 2005, sp. zn. I. ÚS 625/03 uveřejněném ve Sbírce nálezů a usnesení Ústavního soudu, svazku 37, ročníku 2005, části I., pod pořadovým číslem 84.

II. K přičitatelnosti jednání osob jednajících ve shodě podle § 66b obch. zák.

Podle § 66b obch. zák. je jednáním ve shodě jednání dvou nebo více osob uskutečněné ve vzájemném srozumění s cílem nabýt nebo postoupit nebo vykonávat hlasovací práva v určité osobě nebo disponovat jimi za účelem prosazování společného vlivu na řízení nebo provozování podniku této osoby anebo volby statutárního orgánu nebo většiny jeho členů anebo většiny členů dozorčího orgánu této osoby nebo jiného ovlivnění chování určité osoby (odstavec 1). Není-li prokázán opak,

má se za to, že osobami, jež jednají ve shodě podle odstavce 1, jsou ovládající osoba a jí ovládané osoby [odstavec 2 písm. b)]. Osoby jednající ve shodě musí plnit povinnosti z toho vyplývající společně a nerozdílně (odstavec 4).

Účelem koncernového práva je chránit oprávněné zájmy osob, které mohou být ohroženy nebo dotčeny vztahy mezi propojenými osobami (členy podnikatelského seskupení – koncernu). Ačkoliv jsou členové podnikatelského seskupení právně samostatnými subjekty, může vést výkon jednotného řízení v rámci daného seskupení k oslabení právního postavení věřitelů nebo společníků jednotlivých členů seskupení (obvykle ovládaných osob). Z toho důvodu i česká právní úprava ukládá členům podnikatelských seskupení zvláštní povinnosti (srov. např. § 186c obch. zák.).

Právě na tyto zákonem stanovené povinnosti dopadá § 66b odst. 4 obch. zák., přičemž jazykový výklad tohoto ustanovení vylučuje, aby do jeho věcné působnosti byly subsumovány i jiné povinnosti, např. povinnosti vzniklé na základě smlouvy, jen proto, že povinnému subjektu svědčí domněnka jednání ve shodě. K takovému závěru nelze dospět ani výkladem teleologickým. I když koncernové právo reflektuje ekonomické souvislosti jednání členů koncernu, které mnohdy vykazuje silné prvky provázanosti, vychází česká úprava z principu právní samostatnosti ovládající a ovládané (řídící a řízené) osoby, jenž nelze popřít výkladem navrženým dovolatelkou, který by vedl k přičitatelnosti jednání, resp. ke vzniku spoludlužnického vztahu u všech povinností osob jednajících ve shodě s jiným subjektem, ze všech smluv, které některá z nich uzavřela.

Odmítnout je přitom třeba i argumentaci závěry rozsudku Evropského soudního dvora ze dne 19. června 2008, ve věci C-454/06 pressetext Nachrichtenagentur GmbH v. Republik Österreich (Bund), APA-OTS Originaltext-Service GmbH, APA Austria Presse Agentur registrierte Genossenschaft mit beschränkter Haftung, jež není příléhavá, když (jak správně upozornila žalovaná ve vyjádření k dovolání) toto rozhodnutí se zabývá výkladem pojmu zadávání v článku 3 odst. 1 a v článcích 8 a 9 směrnice 92/50/EHS ze dne 18. června 1992 o koordinaci postupů při zadávání veřejných zakázek na služby, a rozhodně z něj nelze dovozovat povinnost členských států upravit (či alespoň eurokonformním výkladem dovozovat) obecnou přičitatelnost jednání ovládané osoby ovládající osobě.

Nejvyšší soud tedy uzavírá, že z § 66b odst. 4 obch. zák. nelze přičitatelnost jednání ovládané osoby osobě ovládající dovozovat.

Závěr odvolacího soudu, že nebyla naplněna podmínka inominátní smlouvy, neboť se žalovaná nestala vlastníkem akcií, je tedy správný. V této souvislosti je třeba poznamenat, že bylo na úvaze žalované, jak bude v inominátní smlouvě formulována podmínka nabytí akcií, s níž bude spojen vznik povinnosti uzavřít novou smlouvu zajištěné smluvní pokutou. Stejně tak bylo ve volní dispozici žalobkyně, zda uzavře smlouvu o převodu práv a povinností z mandátní smlouvy, aniž by přitom uzavřela též příslušnou smlouvu o převodu práv a povinností z inominátní smlouvy.

III. Ke zmaření podmínky v inominátní smlouvě.

Podle § 36 odst. 3 obč. zák. platí, že zmaří-li účastník, jemuž je nesplnění podmínky na prospěch, záměrně její splnění, stane se právní úkon nepodmíněným.

V rámci smluvní autonomie mají smluvní strany právo učinit vznik, změnu nebo zánik práv a povinností ze smlouvy závislé na splnění určité podmínky, tj. právní skutečnosti, o níž není jisto, zda nebo kdy nastane. Ačkoliv je splnění takové podmínky zpravidla nezávislé na vůli smluvních stran, nelze vyloučit, že v konkrétních případech může osoba, jíž to bude ku prospěchu, způsobit zmaření podmínky, tj. přivodit takové skutkové okolnosti, které za normálního běhu událostí vylučují její řádné naplnění. Výše uvedené ustanovení pak takové jednání sankcionuje zásahem do obsahu

závazkového vztahu, když mění podmíněný právní úkon v nepodmíněný.

Podle teorie platí, že, „jestliže ….. osoba (subjekt právního úkonu, smluvní strana) záměrně a neoprávněně zmaří splnění podmínky, přičemž nesplnění podmínky je jí na prospěch, stane se právní úkon nepodmíněným“ (M. Zuklínová in Eliáš, K. a kol.: Občanský zákoník. Velký akademický komentář. 1. svazek. Praha: Linde, 2008, str. 245). K tomu Nejvyšší soud uzavírá, že nelze považovat za záměrné a neoprávněné zmaření odkládací podmínky jednání, se kterým byla druhá smluvní strana srozuměna a k němuž dala svůj souhlas. Takové jednání není svévolným jednáním narušujícím důvěru druhé smluvní strany v řádné naplnění uzavřené smlouvy a není tedy ani jednáním, které by bylo třeba sankcionovat způsobem předvídaným v § 36 odst. 3 obč. zák.

V poměrech projednávané věci proto nelze aplikovat § 36 odst. 3 obč. zák., neboť nedošlo k záměrnému zmaření podmínky. Jestliže žalobkyně sama podpisem trojstranné smlouvy o převodu práv a povinností z mandátní smlouvy vzala na vědomí, resp. souhlasila s tím, že místo žalované bude ve výběrovém řízení usilovat o koupi akcií dceřiná společnost žalované (a nikoliv žalovaná) a souhlasila se změnou v osobě mandanta, jemuž měla poradenskou činností pomoci k nabytí akcií, nelze postup žalované, který jí znemožnil nabytí akcií, považovat za záměrné zmaření podmínky.

IV. K namítaným vadám řízení

Vady řízení, které mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, shledává dovolatelka v tom, že se odvolací soud v napadeném rozhodnutí nevypořádal se všemi argumenty uplatněnými jí v odvolání, zejména se nevyjádřil k jejím právním názorům ohledně jednání žalované a její dceřiné společnosti a k otázce vědomosti a souhlasu se zmařením podmínky. Odvolací soud dále ve svém rozhodnutí řádně neodůvodnil své závěry a zatížil tak své rozhodnutí vadou spočívající v jeho nepřezkoumatelnosti.

K tomu Nejvyšší soud uvádí, že i když se odvolací soud výslovně nevypořádal s argumentací žalobkyně, že smyslem ujednání o podmíněném závazku žalované podle článku 2 odstavců 1 a 2 inominátní smlouvy nebylo vázat povinnosti žalované pouze na přímé ovládnutí společnosti ČKD, ale i na ovládnutí nepřímé, z odůvodnění jeho rozhodnutí plyne, že toto tvrzení nepovažoval za relevantní, když uzavřel, že uvedená povinnost dopadala pouze na žalovanou, nikoli již na její právní nástupkyni. Ohledně otázky souhlasu se zmařením podmínky pak lze odkázat na závěry odvolacího soudu, které Nejvyšší soud posoudil v bodě III.

Nejvyšší soud pouze pro úplnost poznamenává, že se již – s ohledem na shora uvedené – nezabýval posouzením platnosti inominátní smlouvy ve vztahu k závazku žalované „zajistit“ z titulu svého majoritního majetkového podílu ve společnosti ČKD, aby mezi společností ČKD a žalobkyní byla uzavřena mandátní smlouva.

Jelikož se dovolatelce prostřednictvím uplatněných dovolacích důvodů a jejich obsahového vymezení správnost rozhodnutí odvolacího soudu zpochybnit nepodařilo, Nejvyšší soud dovolání podle ustanovení § 243b odst. 2 části věty před středníkem o. s. ř. zamítl.

(zdroj: www.nsoud.cz)

© EPRAVO.CZ – Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- Náklady řízení (exkluzivně pro předplatitele)
- Propuštění duchovních (exkluzivně pro předplatitele)
- Skutková zjištění
- Tarifní hodnota (exkluzivně pro předplatitele)
- Předčasný důchod
- Předběžné opatření
- Prozatímní rozhodnutí
- Prozatímní rozhodnutí
- Imise (exkluzivně pro předplatitele)
- Neplatnost právního úkonu
- Ochrana přírody (exkluzivně pro předplatitele)